

10. Адміністративна справа № 2а-14738/10/2670 // Архів Окружного адміністративного суду міста Києва.

11. Комментарий к Федеральному закону «Об исполнительном производстве» / Под ред. М. К. Юкова и В. М. Шерстюка. — М., 1998. — С. 220–222.

12. Закони України «Про державну виконавчу службу», «Про виконавче провадження», «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини»: науково-практ. коментар / С. Я. Фурса [и др.] ; заг. ред. С. Я. Фурса ; Центр правових досліджень Фурси. — К. : Видавець Фурса С. Я. ; К. : КНТ, 2008. — С. 747 — (Серія «Процесуальні науки»).

УДК 347.823.36 : 347.466 (045)

ПРАВОВИЙ СТАТУС ПОВІТРЯНОГО СУДНА ЯК ОСОБЛИВОГО ОБ'ЄКТА ІПОТЕЧНИХ ПРАВОВІДНОСИН LEGAL STATUS OF AIRCRAFT AS A SPECIAL OBJECT OF MORTGAGE LEGAL RELATIONSHIPS

Гелич А.О.,
*кандидат юридичних наук,
старший викладач кафедри господарського права і процесу
Юридичного інституту
Національного авіаційного університету
Рибачок В.А.,*
*кандидат юридичних наук,
віце-президент ІІІ «Юридичне бюро Рижого»*

У статті досліджується проблема передачі в іпотеку такого специфічного об'єкту, як повітряне судно. Порушена проблема розглядається шляхом аналізу співвідношення норм цивільного законодавства з нормами іпотечного законодавства та нормами, що регулюють діяльність користувачів повітряного простору України при передачі в іпотеку повітряного судна, а також шляхом дослідження значення державної реєстрації повітряних суден в Україні при укладенні іпотечних договорів. Акцентовано увагу на особливостях та складнощах, що виникають під час укладення іпотечних договорів повітряних суден та запропоновано зміни до чинного законодавства України, спрямовані на вдосконалення визначення повітряного судна, як предмету іпотечного договору.

Ключові слова: повітряне судно, об'єкт, майно, іпотечні правовідносини, іпотечний договір.

В статье исследуется проблема передачи в ипотеку такого специфического объекта, как воздушное судно. Поднятая проблема рассматривается путем анализа соотношения норм гражданского законодательства с нормами ипотечного законодательства и нормами, регулируемыми деятельностью пользователей воздушного пространства Украины при передаче в ипотеку воздушного судна, а также путем исследования значение государственной регистрации воздушных судов в Украине при заключении ипотечных договоров. Акцентируется внимание на особенностях и сложностях, возникающих при заключении ипотечных договоров воздушных судов и предложены изменения в действующее законодательство Украины, направленные на совершенствование определения воздушного судна, как предмета ипотечного договора.

Ключевые слова: воздушное судно, объект, имущество, ипотечные правоотношения, ипотечный договор.

The problem of transferring such a specific object as an aircraft to the mortgage is investigated in the article. The raised problem is considered by analyzing the correlation between the civil law rules, mortgage laws and regulations governing airspace users in Ukraine to the mortgage of an aircraft, as well as by examining the value of state registration of an aircraft in Ukraine when entering mortgage contracts. Attention is focused on the peculiarities and complexities that arise when making aircraft mortgage contracts and changes are proposed to the current legislation of Ukraine to improve the definition of an aircraft as the subject of mortgage contract.

Key words: aircraft, object, property, mortgage legal relationships, mortgage contract.

Постановка проблеми. На сьогоднішній день іпотека зайняла провідне місце в господарській діяльності суб'єктів господарювання серед усіх засобів забезпечення виконання зобов'язань. При цьому іпотека застосовується не лише при фінансуванні іпотечного кредитування, але й для забезпечення виконання зобов'язань як за цивільними договорами, так і договорами в сфері господарювання. Однак, сьогодні не можна стверджувати, що законодавче регулювання іпотечних правовідносин на належному рівні регулює механізм укладення іпотечних договорів, а особливо іпотечних договорів, предметом яких виступає специфічні об'єкти, тобто об'єкти, що не віднесені чинним законодавством України до нерухомого майна, але передача яких в заставу здійснюється відповідно до вимог іпотечного законодавства.

Так, з прийняттям Цивільного кодексу України [1] та Закону України «Про іпотеку» [2] розпочався новий етап становлення механізму укладення іпотечних договорів повітряних суден, оскільки саме ці нормативні акти встановили, що застава повітряних суден здійснюється відповідно до положень Закону України «Про іпотеку».

Однак закріплення на рівні закону положень про те, що застава повітряних суден регулюється за правилами,

визначеними Законом України «Про іпотеку», жодним чином не полегшило механізм укладення іпотечних договорів, а навпаки викликало неоднозначне застосування положень чинного законодавства України при визначенні предмету договору іпотеки. Саме тому, **метою** цієї статті є дослідження питань щодо іпотеки повітряних суден та особливостей укладення іпотечних договорів повітряних суден.

Стан дослідження. На сьогоднішній день питання оформлення іпотечних правовідносин досить активно досліджується в науковій юридичній літературі такими вченими, як: М. В. Абрамовою, Ч. Н. Азімовим, І. Базановим, М. І. Брагінським, В. В. Вітрянським, О. Головка, О. Грибановою, В. Друговою, О. А. Загорулько, В. М. Косаком, І. І. Пулковською, С. Г. Пасічник, І. І. Пучковською, Л. К. Радзієвською, І. В. Спасібо-Фатеевою, Н. О. Саніахметовою тощо. Однак більшість наукових праць як вітчизняних, так і закордонних авторів присвячена саме дослідженню питань матеріального права щодо механізму встановлення іпотеки та визначення правового статусу такого об'єкту цивільних правовідносин, як повітряне судно.

При цьому поза увагою більшості науковців залишаються питання, присвячені дослідженню механізму пере-

дачі в іпотеку такого специфічного об'єкту, як повітряне судно, та механізму укладення іпотечних договорів повітряних суден, з урахуванням новачій у чинному законодавстві України, а також відсутністю порядку оформлення таких договорів. Так, серед українських науковців саме Ю. М. Козьяков та М. С. Долинська присвятили свої роботи дослідженню питань, присвячених особливостям передачі в іпотеку повітряного судна, що передбачені положеннями чинного законодавства України.

Вклад основного матеріалу. Іпотека повітряних суден як інститут цивільного права був започаткований саме з моменту, коли повітряні судна почали використовуватися в цивільному обороті в якості об'єктів цивільно-правових договорів.

Нині механізм передачі повітряних суден в іпотеку регламентується положеннями Закону України «Про іпотеку» та нормами Цивільного кодексу України. На відміну від законодавства Німеччини, що містить окремих Закон «Про заставу повітряних суден» від 26 лютого 1959 року та законодавства Великої Британії, що містить Положення про заставу повітряних суден 1972 року [3, с. 150], в Україні не прийнято спеціального закону, що регулював би механізм передачі в іпотеку саме повітряних суден.

На сьогоднішній день, однією з головних особливостей договору іпотеки повітряного судна є предмет такого договору – повітряне судно та механізм його передачі в іпотеку.

Для визначення механізму передачі в іпотеку повітряного судна доцільно дослідити правовий статус повітряного судна, як об'єкта цивільних правовідносин та механізм передачі такого об'єкту в іпотеку. При цьому слід враховувати, що повітряне судно є специфічним предметом договору іпотеки, оскільки чинним законодавством України повітряне судно віднесено до рухомого майна.

Беручи до уваги той факт, що основним елементом іпотечних правовідносин виступає предмет договору іпотеки, що визначає сферу застосування іпотечних правовідносин, слід особливу увагу приділити саме предмету договору – повітряному судну.

Відповідно до абзацу 2 ч. 1 ст. 181 Цивільного кодексу України, режим нерухомого майна може бути поширено законом на повітряні, морські судна, судна внутрішнього плавання, космічні об'єкти, а також інші речі, права на які підлягають державній реєстрації. Законодавець передбачив, що режим нерухомості поширюється на ці об'єкти лише у випадках передбачених законом, а не законодавством України в цілому, що «охоплює закони України, чинні міжнародні договори України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а також постанови Верховної Ради України, укази Президента України, декрети і постанови Кабінету Міністрів України, прийняті в межах їх повноважень, відповідно до Конституції України та законів» [4]. Таким чином, законодавець дією закону обмежив випадки застосування положень абзацу 2 ч. 1 ст. 181 Цивільного кодексу України при оформленні цивільних правовідносин.

Так, до прийняття Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» від 15 грудня 2005 року № 3201-IV [5] діяв лише один закон, тобто Закон України «Про іпотеку», який в статті 1 передбачав, що правовий режим нерухомого майна поширюється й на повітряні та морські судна, судна внутрішнього плавання та космічні об'єкти. Таким чином, враховуючи, що Закон України «Про іпотеку» є спеціальним нормативним актом по відношенню до Цивільного кодексу України, при оформленні іпотеки слід було враховувати, що на повітряне судно, в межах іпотечних правовідносин було поширено режим нерухомого майна.

Однак, з прийняттям Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» від 15 грудня 2005 року № 3201-IV законодавцем були внесені зміни до

ст. 1 Закону України «Про іпотеку», якими було встановлено, що застава повітряних та морських суден, суден внутрішнього плавання, космічних об'єктів, майнових прав на нерухомість, будівництво якої не завершено, регулюється за правилами, визначеними Законом України «Про іпотеку». Тобто законодавець, при визначенні термінів, що вживаються в Законі України «Про іпотеку», даючи визначення нерухомості вже не поширив режим нерухомого майна на повітряні судна, а лише зазначив, що саме застава повітряних суден здійснюється за правилами, визначеними Законом України «Про іпотеку». Таким чином, Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» від 15 грудня 2005 року № 3201-IV виключив з чинного законодавства України єдину спеціальну норму, що поширювала на повітряні судна статус нерухомого майна.

Такий підхід законодавця відповідає поглядам, що були запропоновані ще за часів Радянського Союзу І. С. Перетерським, який стверджував, що загальна форма застави, що встановлювала передачу речі, що знаходиться в заставі заставодержателю, є неприйнятною по відношенню до літаків не лише тому, що заставодержатель повинен мати спеціальні пристосування для зберігання літака, але й тому, що по корінному правилу заставодержатель не повинен користуватися заставленою реччю. У цьому випадку може мати місце лише особливий, іпотечний порядок застави, що повинен здійснюватися шляхом внесення відмітки про іпотеку в реєстр повітряних суден, з продовженням подальшої експлуатації повітряного судна [6, с. 155].

Таким чином, чинне законодавство України, як і законодавство більшості закордонних країн, виходить з того, що повітряні судна хоч є майном з особливим правовим режимом, але все ж таки мають статус рухомого майна.

Беручи до уваги той факт, що чинне законодавство України відносить повітряне судно до рухомого майна, а також той факт, що на сьогоднішній день не прийнято жодного закону, який би поширював режим нерухомого майна на повітряні судна, то можна дійти висновку, що положення ст. 1 Закону України «Про іпотеку» суперечать положенням ч. 1 ст. 575 Цивільного кодексу України, що передбачає, що іпотекою є застава саме нерухомого майна, що залишається у володінні заставодавця або третьої особи. Оскільки, законодавець не передбачає можливості передачі в іпотеку іншого майна ніж нерухоме, тобто в іпотеку може передаватися лише нерухоме майно, тобто майно (нерухомі речі), що визначене ч. 1 ст. 181 Цивільного кодексу України та деталізоване Законом України «Про іпотеку» та інших спеціальних нормативних актах. В зв'язку з цим виникає питання щодо співвідношення положень Цивільного кодексу України та Закону України «Про іпотеку». Необхідно враховувати той факт, що не дивлячись на те, що Закон України «Про іпотеку» носить спеціальний характер щодо регулювання іпотечних правовідносин по відношенню до Цивільного кодексу України, не можна не враховувати положення ст. 575 Цивільного кодексу України при оформленні іпотечних правовідносин, оскільки саме Цивільний кодекс України передбачив необхідність прийняття спеціального закону для регулювання іпотечних правовідносин.

Проте, незважаючи на певні протиріччя в чинному законодавстві України, іпотечні договори повітряних суден укладаються саме з урахуванням положень Закону України «Про іпотеку».

Частина 1 статті 18 Закону України «Про іпотеку» встановлює істотні умови іпотечного договору, серед яких передбачена й така умова, як опис предмета іпотеки, достатній для його ідентифікації, та/або його реєстраційні дані.

Так, при укладенні договору іпотеки повітряного судна, на виконання положень п. 3 ст. 18 Закону України «Про іпотеку» необхідно описати предмет іпотеки, при цьому

такий опис повинен бути достатній для ідентифікації предмету договору – повітряного судна.

Однак для того, щоб описати такий предмет іпотечно-го договору, як повітряне судно, необхідно розуміти, яке саме майно може мати правовий статус «повітряне судно».

Так, чинне законодавство України містить визначення такого поняття, як повітряне судно, в ст. 1 Повітряного кодексу України [7], що аналогічне визначенню, що було наведено в ст. 15 Повітряного кодексу України 1993 року [8]. Однак, беручи до уваги визначення поняття повітряного судна як апарату, що підтримується в атмосфері у результаті його взаємодії з повітрям, відмінної від взаємодії з повітрям, відбитим від земної поверхні, слід також враховувати сферу дії положень Повітряного кодексу України. Так, відповідно до преамбули до Повітряного кодексу України, останній встановлює правові основи діяльності в галузі авіації, а його положення направлені на державне регулювання діяльності в галузі авіації та використання повітряного простору України та спрямовані на гарантування безпеки авіації, забезпечення інтересів держави, національної безпеки та потреб суспільства і економіки у повітряних перевезеннях та авіаційних роботах.

Повітряний кодекс України не містить положень, що були б присвячені цивільно-правовому регулюванню правовідносин, що виникають щодо повітряних суден. Окрім того, на відміну від Повітряного кодексу Російської Федерації [9], Повітряний кодекс України не містить статті, що прямо б встановлювала, що положення Повітряного кодексу застосовуються до цивільних правовідносин.

Таким чином, сфера дії Повітряного кодексу України розповсюджується на публічно-правові відносини щодо використання повітряного простору України, гарантування безпеки авіації, забезпечення інтересів держави, національної безпеки та потреб суспільства і економіки у повітряних перевезеннях та авіаційних роботах, а не на приватноправові відносини, що виникають щодо повітряних суден, як об'єктів цивільних правовідносин.

Окрім цього, визначення повітряного судна як судна, зареєстрованого у Державному реєстрі цивільних повітряних суден, міститься в Постанові Кабінету Міністрів України «Про затвердження Тимчасових правил контролю з метою забезпечення безпеки цивільної авіації» від 02 серпня 1995 року № 592 [10], положення якої спрямовані на визначення порядку здійснення контролю на безпеку ручної поклажі, багажу, вантажу, поштових відправлень, бортових припасів і особистого контролю на безпеку пасажирів і членів екіпажу повітряного судна цивільної авіації під час виконання перевезень на внутрішніх і міжнародних авіалініях, тобто визначення «повітряного судна» наведено в цьому нормативному акті також не може бути застосованим до цивільних правовідносин, що виникають при передачі в іпотеку повітряного судна. Також Наказ Міністерства транспорту України «Про затвердження Правил видачі свідоцтв авіаційному персоналу в Україні» від 07 грудня 1998 року № 486 [11], Наказ Державного департаменту авіаційного транспорту України «Про затвердження Правил супроводження в контрольованих зонах авіапідприємств матеріальних цінностей і пасажирів» від 11 червня 1996 року № 168/397 [12] визначають повітряне судно, як літальний апарат, що підтримується в атмосфері за рахунок його взаємодії з повітрям, виключаючи взаємодію з повітрям, відбитим від земної поверхні. Окрім цих нормативних актів, чинне законодавство України також містить визначення поняття «повітряне судно» і в інших нормативних актах, при цьому кожен з таких нормативних актів має вузьку сферу дію, при цьому такі нормативні акти не містять єдиного визначення цього поняття, кожен з них містить своє визначення повітряного судна.

Таким чином, на сьогоднішній день чинне законодавство України не містить визначення такого поняття, як повітряне судно, що може застосовуватися для регулюван-

ня питань щодо визначення повітряного судна як об'єкта цивільних правовідносин, у тому числі і іпотечних правовідносин.

Однак, незважаючи на сферу дії Повітряного кодексу України, й беручи до уваги той факт, що чинне законодавство України не містить іншого нормативного акта, присвяченого визначенню правового статусу повітряного судна, на сьогоднішній день, положення Повітряного кодексу України застосовуються й до цивільних правовідносин, що виникають щодо повітряних суден.

Так, відповідно до ст. 38 Повітряного кодексу України, повітряні судна поділяються на державні та цивільні.

Повітряне судно є державним, якщо воно застосовується у військовій, митній та прикордонній службі, службі цивільного захисту, в органах внутрішніх справ.

Повітряне судно є цивільним, якщо воно не належить до державних повітряних суден.

Таким чином, виникає питання, чи можна передавати в іпотеку будь-який з видів повітряних суден. Виходячи з того, що Повітряний кодекс України, на відміну від Повітряного кодексу Російської Федерації, не містить жодного положення, що стосується передачі повітряного судна в заставу та/або іпотеку, будемо досліджувати це питання виходячи з положень Цивільного кодексу України, Закону України «Про іпотеку», Наказу Міністерства оборони України «Про затвердження Правил реєстрації державних повітряних суден України та Правил сертифікації екземпляра державного повітряного судна України» № 63 від 07 лютого 2012 року [13] та Наказу Міністерства інфраструктури України «Про затвердження Авіаційних правил України, Частина 47 «Правила реєстрації цивільних повітряних суден в Україні» № 636 від 25 жовтня 2012 року [14].

Так, спочатку зупинимося на питанні, що стосується можливості передачі в іпотеку державного судна, тобто повітряного судна, що використовується у військовій, митній та прикордонній службі, службі цивільного захисту та в органах внутрішніх справ.

Враховуючи положення Наказу Міністерства оборони України «Про затвердження Правил реєстрації державних повітряних суден України та Правил сертифікації екземпляра державного повітряного судна України» № 63 від 07 лютого 2012 року, у реєстрі державних повітряних суден можуть бути зареєстровані повітряні судна, що мають статус державних повітряних суден і не входять до Державного реєстру цивільних повітряних суден.

Таким чином, враховуючи той факт, що чинне законодавство України не містить норм, що свідчили б про те, що обіг державних повітряних суден в цивільному обороті обмежений, при укладенні іпотечного договору слід враховувати наступні умови:

- державне повітряне судно повинно належати іпотекодавцю на праві власності або на праві господарського відання, при цьому в останньому випадку іпотекодавцем повинно виступати державне підприємство, установа чи організація.

- нерухоме майно може бути відчужене іпотекодавцем і на нього відповідно до законодавства може бути звернене стягнення;

- нерухоме майно зареєстроване у встановленому законом порядку як окремий виділений у натурі об'єкт права власності, якщо інше не встановлено Законом України «Про іпотеку».

Відповідно до п. 2.1. Наказу Міністерства оборони України «Про затвердження Правил реєстрації державних повітряних суден України та Правил сертифікації екземпляра державного повітряного судна України» № 63 від 07 лютого 2012 року Реєстр державних повітряних суден України ведеться Службою реєстрації та сертифікації державних повітряних суден України.

Слід враховувати, що законодавець у ст. 5 Закону України «Про іпотеку» встановив, що в іпотеку може бути пе-

редане нерухоме майно зареєстроване у встановленому законом порядку як окремий виділений у натурі об'єкт права власності, якщо інше не встановлено Законом України «Про іпотеку».

Однак виникає питання, чи є реєстрація у Реєстрі державних повітряних суден України підтвердженням факту реєстрації державного повітряного судна як окремо виділеного у натурі об'єкта права власності. Так, відповідно до п. 2.3. Наказу Міністерства оборони України «Про затвердження Правил реєстрації державних повітряних суден України та Правил сертифікації екземпляра державного повітряного судна України» № 63 від 07 лютого 2012 року державні повітряні судна підлягають обов'язковій реєстрації у Реєстрі державних повітряних суден України і така реєстрація визначає саме його національну належність до України, а не підтверджує реєстрацію державного повітряного судна, як окремо виділеного у натурі об'єкта права власності.

При цьому, на сьогоднішній день відсутній механізм реєстрації державного повітряного судна як окремого об'єкта права власності, а отже це дає підстави вважати, що положення ст. 5 Закону України «Про іпотеку» повинні застосовуватися до повітряних суден з урахуванням особливостей, встановлених на рівні чинного законодавства України, спрямованого на врегулювання питань державної реєстрації повітряних суден на території України.

Таким чином, враховуючи той факт, що державне повітряне судно відповідає всім умовам, визначеним в ст. 5 Закону України «Про іпотеку», отже, державне повітряне судно може виступати предметом іпотеки.

Хотілося б зазначити, що на відміну від чинного законодавства України, законодавство Російської Федерації на рівні Постанови Уряду РФ «Про використання державної та експериментальної авіації в комерційних цілях» № 862 від 30 червня 1999 року [15] не передбачає можливості передачі в іпотеку державних повітряних суден.

Більш детально хотілося б зупинитися на дослідженні питання передачі в іпотеку цивільного повітряного судна, оскільки на сьогоднішній день існують на території України непоодинокі випадки укладення договорів іпотеки саме цивільних повітряних суден.

Так, відповідно до ст. 39 Повітряного кодексу України, цивільне повітряне судно є цивільним, якщо воно зареєстровано у Державному реєстрі цивільних повітряних суден. На сьогоднішній день реєстрація цивільних повітряних суден в Україні здійснюється відповідно до Наказу Міністерства інфраструктури України «Про затвердження Авіаційних правил України, Частина 47 «Правила реєстрації цивільних повітряних суден в Україні» № 636 від 25 жовтня 2012 року.

Перевіримо, чи відповідає цивільне повітряне судно всім умовам, встановленим в ст. 5 Закону України «Про іпотеку» щодо того, яке майно може бути предметом іпотеки.

Так, відповідно до п. 1.3. Наказу Міністерства інфраструктури України «Про затвердження Авіаційних правил України, Частина 47 «Правила реєстрації цивільних повітряних суден в Україні» № 636 від 25 жовтня 2012 року власником цивільного повітряного судна може виступати юридична або фізична особа, право власності якої на повітряне судно підтвержене відповідними документами.

Таким чином, іпотекодавцем може виступати як фізична так і юридична особа, отже цивільне повітряне судно відповідає першій умові, що встановлена для предмету іпотеки.

Цивільне повітряне судно може бути відчужене іпотекодавцем і на нього відповідно до законодавства може бути звернене стягнення.

Окрім того, цивільне повітряне судно на виконання положень ст. 39 Повітряного кодексу України повинно бути зареєстроване в Державному реєстрі цивільних повітряних

суден, однак, відповідно до ч. 2 ст. 39 Повітряного кодексу України та п. 2.4. Наказу Міністерства інфраструктури України «Про затвердження Авіаційних правил України, Частина 47 «Правила реєстрації цивільних повітряних суден в Україні» № 636 від 25 жовтня 2012 року реєстраційне посвідчення на цивільне повітряне судно, що видається на підтвердження факту реєстрації останнього в Державному реєстрі цивільних повітряних суден в Україні, визначає саме факт національної належності відповідного цивільного судна (підтверджує факт його перебування під юрисдикцією України), й жодним чином не підтверджує право власності на відповідне цивільне повітряне судно.

Таким чином, внесення повітряного судна до Державного реєстру цивільних повітряних суден в Україні необхідне саме для визначення національної належності відповідного цивільного повітряного судна, що відповідає вимогам ст. 17 Чиказької конвенції про міжнародну цивільну авіацію 1944 року [16], яка прямо встановлює, що повітряні судна мають національність тієї держави, в якій вони зареєстровані.

Отже, державна реєстрація цивільних суден в Державному реєстрі цивільних повітряних суден в Україні носить публічно-правовий характер, й не має приватноправового значення.

У зв'язку з цим цивільне повітряне судно, як і державне повітряне судно, не відповідає всім ознакам, що висуваються до предмету іпотеку в межах статті 5 Закону України «Про іпотеку».

Однак, це твердження не відповідає правовій природі іпотечних правовідносин, що виникають щодо такого об'єкта, як повітряне судно, оскільки на рівні Закону України «Про іпотеку» зазначено «Застава повітряних ... суден, ... регулюється за правилами, визначеними Законом України «Про іпотеку»», при цьому, законодавець не встановлює виключень з цього положення.

Окрім того, вважаємо, що вимоги, передбачені в ст. 5 Закону України «Про іпотеку» таки стосуються нерухомого майна, й законодавець повинен був встановити виключення на рівні Закону України «Про іпотеку» щодо умов, при наявності яких повітряне судно може бути передано в іпотеку.

В зв'язку з цим, пропонуємо доповнити статтю 5 Закону України «Про іпотеку» частиною 11 в наступній редакції: «Предметом іпотеки може бути цивільне та державне повітряне судно, що належить іпотекодавцю на праві приватної власності або на праві господарського відання. Іпотека цивільних та державних повітряних суден можлива без дотримання умов, передбачених в ч. 4 статті 5 цього Закону. Цивільне повітряне судно передається в іпотеку лише при підтвердженні реєстрації такого повітряного судна в Державному реєстрі цивільних повітряних суден України, а державне повітряне судно – при підтвердженні реєстрації в Реєстрі державних повітряних суден України».

Слід також враховувати, що окрім опису достатнього для ідентифікації предмету договору – повітряного судна, на виконання положень ст. 18 Закону України «Про іпотеку» можна в іпотечному договорі зазначити й реєстраційні дані відповідного повітряного судна.

Висновки. Отже, враховуючи той факт, що чинне законодавство України не регулює питання щодо передачі в іпотеку повітряних суден, доцільно доповнити Закон України «Про іпотеку» окремою статтею в якій визначити особливості передачі в іпотеку повітряних суден.

Пропонуємо викласти положення статті Закону України «Про іпотеку» «Особливості передачі в іпотеку повітряних суден» в наступній редакції:

«Предметом іпотеки можуть бути державні та цивільні повітряні судна, якщо інше не встановлено чинним законодавством України.

В іпотеку передаються державні повітряні судна, що є об'єктом права державної чи комунальної власності за

підприємствами, установами та організаціями на праві господарського відання.

Державне повітряне судно передається в іпотеку з триманням положень ст. 14 цього Закону. При цьому передача в іпотеку державного повітряного судна здійснюється при підтвердженні факту його реєстрації в Реєстрі державних повітряних суден України та наявності Посвідчення про придатність до польотів.

В іпотеку передаються цивільні повітряні судна, що є об'єктом права власності фізичної або юридичної особи, або є власністю декількох юридичних та/або фізичних осіб.

Передача в іпотеку цивільного повітряного судна здійснюється при підтвердженні факту реєстрації відповідного судна в Державному реєстрі цивільних повітряних суден України та наявності Сертифікату льотної придатності й Сертифікату типу».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40. – Ст. 356.
2. Закон України «Про іпотеку» від 05 червня 2003 року № 898-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 38. – Ст. 313.
3. Абрамова М. В. Ипотека морских судов, воздушных судов, космических объектов: дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.03 / М. В. Абрамова. – М., 2003. – 198 с.
4. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням Київської міської ради професійних спілок щодо офіційного тлумачення частини третьої статті 21 Кодексу законів про працю України (справа про тлумачення терміну «законодавство») від 09 липня 1998 року № 12-РП/98 // Офіційний вісник України. – 1998. – № 32. – Ст. 59.
5. Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» від 15 грудня 2005 року № 3201-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 13. – Ст. 518.
6. Перетерский И. С. Самолет как объект гражданского права по советскому законодательству / И. С. Перетерский // Вопросы воздушного права. – 1930. – Вып. 2. – С. 150–164.
7. Повітряний кодекс України від 19 травня 2011 року № 3393-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 48–49. – Ст. 536.
8. Повітряний кодекс України від 04 травня 1993 року № 3167-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 25. – Ст. 274.
9. Воздушный кодекс Российской Федерации от 19 марта 1997 года № 60-ФЗ // Кодексы Российской Федерации. – М., 2001. – С. 562–579.
10. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Тимчасових правил контролю з метою забезпечення безпеки цивільної авіації» від 02 серпня 1995 року № 592 // Зібрання постанов Уряду України. – 1995. – №11. – Ст. 263.
11. Наказ Міністерства транспорту України «Про затвердження Правил видачі свідоцтв авіаційному персоналу в Україні» від 07 грудня 1998 року № 486 // Офіційний вісник України. – 1999. – № 2. – Ст. 78.
12. Наказ Державного департаменту авіаційного транспорту України «Про затвердження Правил супроводження в контрольованих зонах авіалідиригів матеріальних цінностей і пасажирів» від 11 червня 1996 року № 68/397 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0334-96>.
13. Наказ Міністерства оборони України «Про затвердження Правил реєстрації державних повітряних суден України та Правил сертифікації екземпляра державного повітряного судна України» від 07 лютого 2012 року № 63 // Офіційний вісник України. – 2012. – № 22. – Ст. 852.
14. Наказ Міністерства інфраструктури України «Про затвердження Авіаційних правил України, Частина 47 «Правила реєстрації цивільних повітряних суден в Україні» від 25 жовтня 2012 року № 636 // Офіційний вісник України. – 2012. – № 93. – Ст. 3814.
15. Постановление Правительства РФ «Об использовании государственной и экспериментальной авиации в коммерческих целях» от 30 июня 1999 года № 862 // Собрание законодательства РФ. – 1999. – № 32. – Ст. 4085.
16. Чиказька конвенція про міжнародну цивільну авіацію 1944 року // Офіційний вісник України. – 2004. – № 40. – Ст. 195.

УДК 336.717:[336.741.24:004](045)

ОСОБЛИВОСТІ РОЗРАХУНКОВИХ ОПЕРАЦІЙ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ПЛАТІЖНИХ КАРТОК FEATURES OF PAYMENTS USING PAYMENT CARDS

Грабовська Г.М.,
*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільного права і процесу
юридичного факультету
Національного авіаційного університету*
Глушенко В.В.,
*магістр
Юридичного інституту
Національного авіаційного університету*

Досліджено особливості розрахункових операцій з платіжними картками. Розглянуто актуальні проблеми здійснення безготівкових розрахунків з використанням платіжних карток в Україні. Проаналізовано заходи щодо вдосконалення безготівкових розрахунків у національній системі електронних платежів. Виявлені переваги та недоліки безготівкових розрахунків за допомогою платіжних карток.

Ключові слова: платіжна картка, безготівкові розрахунки, платіжні інструменти, фінансові послуги.

Исследованы особенности расчетных операций с платежными картами. Рассмотрены актуальные проблемы осуществления безналичных расчетов с использованием платежных карт в Украине. Проанализированы меры по совершенствованию безналичных расчетов в национальной системе электронных платежей. Выявлены преимущества и недостатки безналичных расчетов с помощью платежных карточек.

Ключевые слова: платежная карта, безналичные расчеты, платежные инструменты, финансовые услуги.

Peculiarities of payment transactions with payment cards. Considered urgent problems cashless payments using payment cards in Ukraine. Analysis of measures to improve non-cash payments in the national electronic payment system. Identified strengths and weaknesses of non-cash transactions with payment cards.

Key words: payment card clearing, payment instruments, financial services.